

Onsdagen den 9 Februari 1870.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 28 sistlidne Januari.

Företogs val af tolf valmän för utseende af Riksdagens komiterade till tryckfrihetens vård; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva dertill blifvit utsedde:

Herr Berger	med 55 röster,
” Brun	” 55 ”
” Hasselrot	” 55 ”
” Hazelius	” 55 ”
” Hederstjerna	” 55 ”
” Kuylenstjerna	” 55 ”
” Lilliehöök	” 55 ”
” Stålhammar	” 55 ”
Friherre Wrede	” 55 ”
Herr af Burén	” 54 ”
Friherre Cederström	” 54 ”
Herr Stråle	” 54 ”

Företogs val af tre suppleanter till valmän för utseende af Riksdagens komiterade till tryckfrihetens vård; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Häggström	med 60 röster,
” Berg	” 60 ”
Friherre Koskull	” 60 ”

sedan ordningen emellan dem blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af två Revisorer för granskning af Riksbankens

diskontkontors räkenskaper och förvaltning under år 1869; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Hofrättsassessoren C. F. O. von Bahr med 63 röster,
Majoren R. von Krämer " 63 "

Företogs val af två Revisors-suppleanter för granskning af Riksbankens diskontkontors räkenskaper och förvaltning under år 1869; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Grosshandlanden A. Glosemeijer med 50 röster
Advokatfiskalen J. A. Liljenstolpe " 50 "
sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af två Revisorer för granskning af lånekontorets i Göteborg räkenskaper och förvaltning under år 1869; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Grosshandlanden August Röhss med 49 röster
" Robert Thorburn " 49 "

Företogs val af två Revisors-suppleanter för granskning af lånekontorets i Göteborg räkenskaper och förvaltning under år 1869; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Grosshandlanden Aug. Fröding med 41 röster
Löjtnanten O. J. Kihlman " 40 "

Företogs val af två Revisorer för granskning af lånekontorets i Malmö räkenskaper och förvaltning under år 1869; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Ryttmästaren Friherre E. Gyllenstjerna med 52 röster
Majoren G. W. Lindencrona " 52 "

Företogs val af två Revisors-suppleanter för granskning af lånekontorets i Malmö räkenskaper och förvaltning under år 1869; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Konsul Joh. Dieden med 34 röster
Ryttmästaren G. E. O. Svedenborg " 34 "
sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Företogs val af två Revisorer för granskning af lånekontorets i Wisby räkenskaper och förvaltning under år 1869; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Öfverste-löjtnanten C. E. af Chapman med 42 röster
Konsul Carl Stenberg " 42 "

Företogs val af två Revisors-suppleanter för granskning af lånekontorets i Wisby räkenskaper och förvaltning under år 1869; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Landtbrukaren H. Wöhler med 31 röster
Apothekaren C. J. Marelius " 31 "

sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts nedannämnda, den 5 dennes bordlagda nådiga Propositioner, nemligen:

angående jordafsöndring från f. d. trumpetarebostället Kyrkö vid Vestgöta regemente för anläggning af skolhus i Molla församling;

angående jordafsöndring från f. d. mönsterskrifvarebostället Naum och f. d. hofsmedsbostället Kjedum, för anläggning af skolhus i Naums och Kjedums församlingar uti Skaraborgs län; samt

angående ifrågasatt försäljning till Carlskrona stad af en Kronan tillhörig tomt derstädes jemte andel uti en byggnad.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 5 dennes bordlagda nådiga Proposition angående förhöjning af bränvinstillverknings-afgiften och af tullen å bränvin och sprit.

Grefve af Ugglas: Vid remissen af Kongl. Maj:ts Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof deltog jag ej i öfverläggningen, emedan de flesta dervid behandlade frågor tillhörde Stats-Utskottet, och, då mig visats äran att af Kammaren blifva invald till ledamot i detta Utskott, ansåg jag mig ega tillfälle att der taga dessa frågor i närmare öfvervägande och stadga min öfvertygelse, hvarefter jag visste mig, sedan desamma återkommit från Utskottet, kunna göra mina åsikter i Kammaren gällande.

Hvad åter beträffar öfriga i berörda Kongl. Proposition förekommande ämnen, de der icke tillhöra Stats-Utskottets behandling, så ansåg jag bättre uppskjuta yttrandet derom till remissen af de Kongl. Propositioner, som derom komme att särskildt aflätas. Ett sådant tillfälle erbjuder sig nu, deraf jag beder att få begagna mig.

Vid förstnämnda remiss yttrades af flere talare obenägenhet att höja bränvinsskatten. Jag är af motsatt åsigt och tror, att när en skatteförhöjning nödvändigt erfordras, lämpligaste beskattningsföre-

målet är bränvin. I detta afseende ber jag att få i minnet återföra grundtanken i sednare tiders bränvinslagstiftning, att nemligen genom varans fördyrande hämma superiet. På denna väg tror jag det vara skäl att fortgå och, för min del, vill jag ej af ett undseende för arbetsklassen, som ej är med dess sanna intresse öfverensstämmande, låta förmå mig att öfvergifva denna väg, isynnerhet som i allt fall bränvinet fallit i pris sedan 10 år tillbaka. Detta sednare förhållande beror ej ensamt af tillfälligt lägre pris å de produkter, hvaraf bränvinet tillverkas, utan äfven derpå att näringen fullkomnats genom förbättrade bränningsmetoder, hvarigenom man kunnat ur de använda produkterna uttaga större procent alkohol. Jag kan således ej finna, att den nuvarande skatten redan skulle vara för hög, och beder i det afseendet få fästa Eder uppmärksamhet, mine Herrar, derå, att skatten i Norge öfverstiger 90 öre per kanna.

Men på samma gång jag sålunda tillstyrker bifall till Kongl. Maj:ts Proposition, inser jag noggsamt att densamma skall möta starkt motstånd — och det förvånar mig ej, jag finner det till och med i viss mån naturligt, ty bränvinsbränningen anses ej nu för tiden vara för dess idkare synnerligen lönande. Orsakerna dertill äro tvänne: *den ena* den inskränkta tiden för tillverkningen, hvarigenom kostnaderna för bränneriers anläggning m. m. måste, i jmförelse med andra industriella företag, fördelas på en kortare tid, och *den andra* förskottsbetalningen af tillverkningsafgiften. En talare, som kan anses ega närmare kännedom i detta ämne, har beräknat att genom denna förskottsbetalning för tillverkaren uppstår en ränteförlust af fem öre per kanna; men denna förlust är dock ej den enda. Det största antalet bränvinsbrännare sakna nemligen erforderliga kapital, hvarföre de nödgas låna, och läraer orsaken i allmänhet, efter hvad jag hört sägas, vara den, att tillverkaren, för att erhålla de penningar han behöfver, nödgas på förhand sälja sin vara till nedsatt pris. Härigenom uppkommer således en *dubbel* förlust. Jag skulle derföre anse önskligt, om Bevillnings-Utskottet ville söka utfinna något medel att undgå denna olägenhet. En talare bredvid mig, som under den förut omnämnda debatten med några ord vidrört frågan om förskottsbetalningen, har yttrat sig emot alla eftergifter i detta hänseende, emedan man, enligt den värde talarens åsigt, skulle derigenom gifva en ny utsträckning åt krediten.

Detta anser jag dock vara ett misstag; ty om redan ett kreditbruk i detta afseende utbildat sig, såsom jag nyss nämnt, kan det väl ej skada, om detta utbytes mot ett fördelaktigare. Ej heller är ett sådant förfarande något nytt för Staten, då redan nu importörer ega rättighet att få sina varor på nederlag och derigenom vinna uppskof med tullens erläggande. Jag förutsätter dock ej, att medgiften i nu ifrågavarande hänseende skulle komma att utsträckas till så lång tid som i fråga om nederlagsrätten för varor. Ett anstånd med betalningen af skatten kunde ju beviljas på 2 å 3 månader, med vilkor att tillverkningen sattes under Statens läs och nyckel, och att, så snart något deraf uttoges, skatten erlades.

På detta sätt torde man äfven med förhöjd skatt kunna åstadkomma en verklig förbättring i bränvinsbrännarens ställning, ty om

han blott får någon tid på sig för att uppgöra om varans försäljning, utan att dessförinnan hafva behöft erlægga skatt, kan han ju lättare betinga sig ett fördelaktigare pris och erhålla penningar till skatten utan de nuvarande omkostnaderna för upplåning. Ja, detta är en så stor fördel, att Utskottet skulle göra väl i att derå fästa synnerlig uppmärksamhet, då jag är öfvertygad att den Kongl. Propositionen i sådan händelse ej skulle möta så mycket motstånd; hvaremot jag befarar, att, om nödvändigheten ändock skulle tvinga till den förhöjda skattens antagande, sådant icke kan genomdrivas, utan att framkalla ett ganska starkt missnöje. Härförutom föreställer jag mig att genom en förhöjd skatt den nuvarande tillverkningskvantiteten åtminstone ej skulle ökas, hvilket alltid vore en vinst ur den synpunkt, lagstiftningen på sednare tider gjort gällande i afseende på denna näring.

Jag anhåller, att detta mitt yttrande får åtfölja remissen till Bevilnings-Utskottet, och att Utskottet åt denna fråga behagade egna en allvarlig uppmärksamhet.

Friherre Sprengtporten: Då jag hvarken af den Kongl. Propositionen eller af Herr Finansministerns föregående yttranden kunnat öfvertygas derom, att den ifrågasatta förhöjningen i bränvinskatten haft till syfte att fördyra varan för konsumenterna, utan fortfarande är förvissad att åtgärden afsett att skaffa budgeten nödiga inkomster, hvaraf den för närvarande är i behof, så har jag i mina anmärkningar endast yttrat mig om den sannolikhet, som förefinnes att ernå den inkomst för Staten, som man genom bränvinskattens förhöjning påräknat. Dervid har jag erinrat, att det försök, som i samma riktning gjordes vid 1857 års riksdag, fullkomligt misslyckats, och jag har visat detta med siffror. Minst 3,600,000 R:dr har nemligen under de tre sista åren derigenom gått för Staten förlorade, en naturlig följd deraf, att under dessa år tillverkningen, med fyra millioner kannor årligen i medeltal, understigit de fyra föregående årens.

Någon ytterligare bevisning tarvas ej då denna min uppgift ej blifvit motsagd.

Jag vidblifver således hvad jag förut yttrat och tror väl i likhet med Grefve af Ugglas att man genom respit med skattens erläggande kan framlocka en eller annan producent mera, men ej att man i det stora hela derigenom kan uträtta något för näringens förkofran och bestånd; ty det är större förlust för bränneriegarne att ej skyndsamt kunna afsätta sin vara än att nödgas på förhand erlægga skatten.

Herr Hasselrot: Då jag med den siste ärade talaren ej delar samma åsikter, beder jag att med några ord få redovisa för min mening. Om man kunde vinna det mål, som med den föreslagna skatteförhöjningen åsyftas, nemligen förökad statsinkomst och förhöjdt pris på bränvin, så skulle jag vara den förste, som voterade bifall till den Kongl. Propositionen; men hvad den beräknade högre inkomsten beträffar, så är jag af sednare årens erfarenhet öfvertygad derom, att skatten redan nu i vårt land är så hög på bränvinsbränningen,

ningen, att tillverkningen minskats. Höjes skatten ytterligare, blir följden naturligtvis ännu större nedsättning i tillverkningen och följaktligen, i stället för förökade, förminskade inkomster. Då vi emellertid till ett visst quantum hafva behof af bränvin, blir det derföre nödvändigt att införskrifva det felande behofvet utifrån, och följden af förhöjd bränvinsskatt blir sålunda endast ökad import. Den af samma ärade talare föreslagna utväg, att lemna bränvinsbrännare anstånd med skattens erläggande till dess varan är färdig, anser äfven jag riktig, och om man sedan erfar att tillverkningen derigenom ökas, kan man då, men *först* då höja skatten t. ex. med 5 öre kannan.

Friherre Raab, Adam: Redan vid remissen af Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behof hade jag äran yttra mig om den föreslagna förhöjningen af bränvinsskatten; men då detta yttrande gått till Stats-Utskottet och man ej kan vänta att Bevillnings-Utskottet skall derom taga kännedom, anhåller jag att ånyo få taga till ordet i denna fråga.

För min del kan jag ej instämma med Herr Grefve af Ugglas i hans mening, att ingenting kan vara till en högre beskattning lämpligare än bränvin. Han säger att en förhöjning af skatten skall hämma superiet. Men om superiet minskas, är klart att tillverkningen också minskas, och huru går det då med den af Herr Grefven påräknade tillökning af statsinkomsten? Herr Grefven har föreställt sig att den sjunkning i bränvinspriset, som egt rum på sednare åren, kommit från det fullkomligare sätt, på hvilket bränvinet numera tillverkas. Det är möjligt att detta i någon mån är orsaken, men andra skäl bidraga dertill ännu mera, nemligen behofvet af penningar, som tvungit en del bränvinsbrännare att konkurrera med andra och derigenom sälja sin vara till underpris. Det är allmänt känt att de flesta bränvinsbrännare vanligen mera förlorat än vunnit på tillverkningen.

Herr Grefven har antagit, att inskränkingen af bränningstiden till sju månader skulle vara till hinder och skada för tillverkningen. Jag beder dervid få bemärkt, att den bränvinsbränning, som idkas å landet och dertill för det mesta potatis användes, icke behöfver mer än sju månader. En utsträckning af tiden skulle sålunda komma endast sädesbrännande stadsboar till godo, och det är väl icke meningen att stifta lag ofördelaktigt för landsboar.

Herr Grefven har vidare ansett, och detta med rätta, att förskottsafgiften för skatten är tryckande. Det har grubblats mycket på utvägar för afhjelpande af denna olägenhet. Jag har sutit i Utskott, som behandlat denna angelägenhet och funderat på förslag. Herr Grefven äfvenså, men, sin stora skarpsinnighet oakadt, ej lyckats bättre än jag. Jemförelsen med nederlagsvaror är ej riktig. Vi hafva några få städer, der sådana nederlag finnas, men der äro anställda särskilde tjänstemän, som hafva uppsigt öfver och hålla varorna inom säkert läs och bom. Att deremot få ett nederlagsställe för hvarje bränneri anser jag åter hardt nära omöjligt, då jag ej tror att alla brännerier ega dertill tjenliga magasin. Härtill kommer att varan måste vara ständigt tillgänglig och efterses, hvaraf följden

blifver en ständig uppsigt, som måste falla sig ganska dyr, hvarförutom jag föreställer mig att särdeles stora svårigheter skulle uppstå vid en sådan bevakning. Jag vore tacksam för ett förslag huru kontrollen skulle verkställas. Att den kan ske i Norge är mindre underligt. Det är der lättare, emedan bränneriernas antal är vida mindre — huru många kan jag ej med säkerhet uppgifva, men tror ej de öfverstiga inalles 40 å 50, då vi deremot här i landet ega flera hundra.

För min del är jag öfvertygad, att en förhöjning å skatten af 10 öre per kanna skulle orsaka en stor misstämning i landet, men icke öka inkomsten, hvilken jag deremot tror ändock kommer att ökas i följd af sistlidna års bättre skörd och deraf alstrad rikligare tillgång på penningar och arbetsförtjenst. Jag anser det vara en stor orättvisa att höja skatten för allmogen, som isynnerhet förbrukar bränvin, då vi icke kunna höja dem å vårt vin, eller å andra lyxartiklar, som begagnas af herremän.

I Norge är väl — det är sannt — skatten 90 öre, men vi hafva ett annat grannland, Danmark, der skatten, så vidt den ej på sednare åren blifvit höjd, belöper sig till mindre än en tredjedel af vår. En förhöjning af skatten skulle ock utan tvifvel medföra ett ökad begär att insmuggla utländskt bränvin och större svårighet att deremot skydda.

På alla dessa skäl kan jag ej biträda förslaget, och jag hoppas och tror att Bevillnings-Utskottet skall, i händelse af behof, påfinna andra utvägar för statsbristens fyllande.

Herr Tornerhjelm: Redan vid remissen af Kongl. Propositionen af Statsverkets tillstånd och behof yttrade jag min åsigt i denna fråga, men vill dock nu tillägga några ord. I det förslag, Grefve Ugglas här framställt, igenkänner jag den ärade talarens kända hjälpsamhet. Han räcker sin hand å ena sidan till anskaffande af medel till ökade statsinkomster och å den andra äfven till bränvinsbrännarne för att bereda dem en lättnad vid skattens utgörande.

Hvad nu först beträffar skatteförhöjningen, så tror jag ej att det dermed åsyftade målet kan ernås, ty min öfvertygelse är, att om förslaget bifalles, följden blifver den, att den inhemska bränvinsbränningen minskas, men deremot utländskt bränvin mer och mer luren drejas in i landet. Opinionsen torde för öfrigt vara så ogynnsamt stämd emot detta förslag, att föga skäl lärer vara att derom vidare yttra sig.

Bränvinsbrännarne äro ej heller betjente dermed, att deras tillverkade vara, på sätt Grefve Ugglas föreslagit, sättes inom lås och bom, till dess skatten blir betald, ty man vet ju huru lätt denna vara är utsatt för leakage och huru den, upplagd i förråd, tarfvar daglig tillsyn.

I Andra Kammaran är deremot väckt en motion, som ej går ut på skattens höjning utan afser att åstadkomma en förändring i den nuvarande kontrollen, hvarigenom Kronan skulle beredas en inkomst af tre millioner R:dr. Detta vore mera att tänka på, ty då sluppe man ifrån att lägga varan på nederlag.

För min del protesterar jag mot en höjd skatt; och hoppas att

den ärade talaren, såsom sjelf ledamot, af Stats-Utskottet, nog i samråd med öfrige utskottsmedlemmar skall finna annan utväg till bristens fyllande.

Herr Brun: De talare, som förut yttrat sig i förevarande fråga, äro från delar af riket, hvarest laglig bränvinstillverkning idkas, och således i tillfälle att ur statsekonomisk synpunkt bedöma, huruvida den ifrågasatta förhöjningen i tillverkningsavgiften skulle verka till bättnad för Statsverket eller icke. Jag har begärt ordet egentligen derföre, att jag är från en provins, der ingen legaliserad bränvinsfabrik finnes, men hvarest i stället — och hvarpå jag önskar fasta uppmärksamhet — finnes, enligt flera trovärdiga personers sammanstående uppgifter, i de aflägsnare bygderna en ganska betydlig lönnbränning. Tid efter annan hafva också i tidningarne uppgifter bärom varit synliga, och man har erfarit hurusom det varit förenadt med stora svårigheter, stundom lifsfara för den sparsamma polisen å landet att till bevisning om brottet och ansvar för detsamma framdraga förbrytarne. Sålunda är det ej fullt ett år sedan, då i en af Helsinglands socknar en länsman, derföre att han gjort beslag på lönnbrännare, hemsöktes om natten af flera karlar, som för att hämnas afsköto omkring 10 med kulor laddade skott genom fönstren till det rum, han jemte sin hustru begagnade till sofrum, och kort deretter i en annan socken fick en annan person, som varit biträdande vid ett bränvinsbeslag, 3 kulor inskjutna under natten i sängen, deri han hvilade. Det är således redan nu icke lätt eller animerande att taga reda på lönnbrännare, och det synes vara uppenbart, att i samma proportion, som tillverkningskatten skulle höjas, ökas frestelserna till lönnbränning, lagöfverträdelserna blifva flera och demoralisationen på denna väg större. På samma sätt skulle en förhöjning i tullen verka till förökadt smuggeri och folkets karaktersförsämring.

Redan af dessa skäl hyser jag betänklighet emot en förhöjning i bränvinskatten. Enligt mitt begrepp är afgiften för bränvinstillverkningen hög nog förut. Bränvinet är i proportion högre beskattadt än utländska viner, framför allt de franska, och det kan under sådana omständigheter icke heller vara rätt att med ytterligare skatt betunga den mindre bemedlade klassen för konsumtionen af det enda uppkrylsemedel, den har råd att bestå sig, sedan man åt de förmögna klasserna beredt billig införseltull på viner och dylikt.

Min öfvertygelse är vidare, att det försök, man nu vill göra att skaffa Staten större inkomst genom förhöjande af tillverkningskatten å bränvin, skulle komma att misslyckas, om förslaget ställdes i verket. Men försöket skulle kunna vara vådligt, ty om tillverkningskatten — redan nu hög — ytterligare ökas, så blir bränvinsfabrikanten mera betungad och handteringen mindre lönande, och som följd häraf skulle säkerligen en del af den inhemska tillverkningen upphöra och bristen i stället fyllas genom införskrifning af utländskt bränvin. Förhållandet emellan import och export, redan nu föga lugnesamt att skåda, skulle bli ännu ofördelaktigare för riket, och om en gång de dyra brännerierna blifva nedlagda och raserade, så kallas de ej så lätt till verksamhet igen.

Den förste ärade talaren yttrade som skäl för skattens höjande, bland annat, att bränvinnspriset under de näst föregående åren varit lågt. Jag kan ej finna denna uppgift fullt riktig, ty det är ej längre sedan än år 1868 då bränvinet temmeligen länge gälde här i Stockholm uppemot 2 R:dr kannan i parti, och detta pris kan väl ej kallas lågt. Vid början af sitt anförande yttrade samme talare vidare, såsom bevekande skäl för bränvinsskattens höjande, att Staten behöfver förökade inkomster, men vid slutet af anförandet uttalades den önskan, att bränvinstillverkningen och konsumtionen måtte minskas. Men huru går det då med de af bränvinet beräknade och nu så behöfliga inkomsterna?

Visserligen är inskränkning i bränvinsbränningen och konsumtionen ett härligt mål, värdt att sträfva efter, men för att nu kunna nå detta mål, hade det varit en äfvenledes härlig sak, om Statens ekonomi tillföre hade blifvit så handhafd, att bränvinet icke hade behöft blifva den källa, som nu, för inkomsters erhållande, icke utan synbar afsaknad kan afsina.

Till det Utskott, som kommer att behandla*frågan om bränvinsskatten, anhåller jag att detta mitt, högre beskattning afstyrkande utlåtande får medfölja.

Grefve af Ugglas: Då mitt förra uppträdande endast afsåg att få uppmärksamheten fästad på möjligheten att, på samma gång bränvinsskatten höjdes, vidtaga en åtgärd, som gjorde en sådan förhöjning mindre förhatlig, så skulle jag ej nu vidare behöfva taga till orda; men några af de föregående talarnes yttranden anser jag mig dock uppfordrad att bemöta. En välvillig talare har velat i förslaget om skattens höjande se ett ekonomiskt försök och har i anledning deraf tagit i öfvervägande, om man kunde antaga att försöket skulle lyckas eller ej. Jag ber dock att få erinra, att det aldrig varit för att anställa några försök, som fråga blifvit väckt om bränvinsskattens förhöjande, utan har denna utväg endast blifvit anlitad derföre, att man varit *tvungen* utfinna något medel att fylla statsbristen. Jag befinner mig nemligen ännu på den ståndpunkt, att jag anser förökade inkomster behöfliga för budgetens fyllande.

En annan talare midt emot mig har sagt sig förmoda, att såväl jag som de öfrige Stats-Utskottets ledamöter skulle göra hvad i vår förmåga stod till nedsättning af statsutgifterna och framskaffande af nya tillgångar, och att detta nog skulle lyckas; men jag vågar ej smickra mig med att kunna motsvara sådana förväntningar. Ofta nog får man höra förhoppningar framkastas om stora summor, som skulle vara att tillgå än här och än der, — och det är också lätt nog att framkasta förslag; men när man skall söka reda på siffrorna, är det ofta svårt att finna dem, och när de anträffas, måste man kanske reducera åtskilliga nollor. Man kan äfven lätt nog draga in på utgifterna, så vida man ej bekymrar sig om, att Statens behof blifva fullt tillgodosedda; men skall man åter tillse, att de särskilda ändamål, som genom Statens utgifter skola befrämjas, verkligen vinnas, tror jag ej att någon besparing i betydligare mån för närvarande kan åstadkommas.

En annan invändning återstår mig äfven att bemöta. Man har anmärkt den motsägelse, som skulle ligga i den af af mig uttalade förhoppning, att genom bränvinsskattens höjande konsumtionen af bränvin komme att minska, på samma gång statsinkomsterna skulle ökas. Men jag ber att få erinra, att de, som vilja bibehålla den nuvarande skatten, sjelfva utgå från den förutsättning, att konsumtionen af bränvin derigenom skall stiga. De hoppas nemligen, att i följd af det sista årets goda skörd bränvinstillverkningen skall tillväxa så mycket, att någon skatteförhöjning ej behöfves för att bereda Staten erforderliga inkomster. Man hoppas sålunda, att bränvinstillgången skall ökas, och det vill med andra ord säga, att man framdeles skall förtära mer bränvin än de föregående åren varit fallet. Jag för min del önskar deremot bibehålla tillverkningen vid dess nuvarande quantum och det oaktadt bereda Staten den nu beräknade inkomsten. Jag vill derföre reducera förhoppningarne på det stora superiet och bibehålla tillverkningen å bränvin vid dess nuvarande quantum. Jag tror nemligen ej, att det låter sig göra att få ned tillverkningen till lägre belopp, än den för närvarande är, och derföre anser jag att det enda, som nu kan göras, är att söka bibehålla det dervid och undvika tillverkningens stigande.

Vidare har man talat om, att lönnbränningen skulle tilltaga, om skatten ökades, men jag tror att sådant ej är mycket att befara; ty att lönnbränningen skulle blifva en följd af öfvergången emellan den fria bränvinsbränningen och dess skattläggande var naturligt, men det har också visat sig, att den alltmer och mer nedgått och på många ställen alldeles försvunnit. Nu är det åter icke fråga om någon systemförändring, utan endast om en skatteförhöjning, på några ören, sedan bränningen länge varit beskattad, och då kan jag ej förstå, att man derigenom skulle i någon afsevärd mån gifva ökad fart åt lönnbränningen. Vi skulle då vara sämre än i Norge, der skatten dock är högre, men lönnbränning ytterst sällan lärer förekomma, hvartill orsaken jenväl kan sökas derutinnan, att omgestaltningen i deras bränvinslagstiftning skedde tidigare än hos oss. Slutligen vill jag med några ord bemöta den talare, som väl ansåg önskligt vinna anstånd med tillverkningsavgifternas erläggande, men vädjade till mig huru detta skulle kunna försiggå. Äfven i detta afseende tror jag, att vi befunnit oss i ett öfvergångsförhållande, då det nemligen var naturligt, att efter den oinskränkta bränvinsbränningens upphörande man skulle fortsätta att bedriva tillverkningen i en mängd brännerier. Det var derföre nödvändigt att söka bereda staten all möjlig säkerhet att utfå skatten, och derutinnan lärer man väl få söka orsaken till det nuvarande stränga lagstadgandet. Då vi nu emellertid i 16 å 17 år hunnit vänja oss vid de nya förhållandena, tror jag tiden vara inne att försöka, huruvida icke någon eftergift kunde ske till bränvinsbrännarnes förmån; och hoppas jag, att Utskottet tager mitt förslag derom i allvarligt öfvervägande.

Herr Statsrådet Friherre af Ugglas: För dem, som hysa den förhoppning, att den närvarande, så kallade statsbristen skulle kunna betäckas utan någon förökad beskattning, är en motvilja mot brän-

vinsskattens höjande helt naturlig; men då åtminstone ännu sådant icke blifvit på något sätt ådagalagdt, anser jag klokheten bjuda att vara betänkt på någon utväg för anskaffande af förökade inkomster. och vid valet emellan beskattning å bränvin och andra föreslagna artiklar, såsom kaffe, tobak m. m., är enligt min tanke bränvinet att föredraga. Det har blifvit sagdt, att den förhöjning af bränvinsskatten, som skedde vid 1867 års riksdag, icke medfört någon förökad inkomst; men härtill tror jag orsaken företrädesvis är att söka uti de derpå följande svåra åren. De, som här motsatt sig den föreslagna förhöjningen å skatten på bränvin, hafva bland annat utgått från den förutsättning, att konsumtionen af nämnda vara komme att ökas, om skatten blefve oförändrad, men deremot nedgå om skatten förhöjdes. Staten skulle sålunda ingenting vinna på en sådan åtgärd; men redan den omständighet att genom skatteförhöjningen bränvinskonsumtionen bibehölles vid sitt nuvarande jämförelsevis låga belopp vore ju alltid en fördel? Man har här vidare vidrört förhållandet med skatten i Norge. Men vi hafva ett annat grannland, der också skatten å bränvinsproduktionen är, om jag är riktigt underrättad, högre än hos oss. I Finland är nemligen denna skatt en Finsk mark motsvarande ungefär en franc, eller omkring 72 öre, men härtill kommer äfven den afgift, som för erhållande af tillverkningsrätten, hvilken utbjudes på auktion, måste erläggas. På grund af hvad jag sålunda i korthet anført, och då de talare, som uppträdt emot den Kongl. Propositionen, icke kunnat rubba min öfvertygelse angående bränvinets egenskap att vara den lämpligaste indirekta beskattningsartikel, anser jag fortfarande, att, när en utväg för anskaffande af förökade inkomster måste sökas, den af Kongl. Maj:t föreslagna utvägen är riktig.

Herr de Maré. Ehuru jag ingalunda närer den förhoppningen att kunna rubba den siste ärade talarens öfvertygelse om lämpligheten af den utaf Kongl. Maj:t föreslagna förhöjning i bränvinsskatten, ber jag dock att med några ord få bemöta hans anförande.

Då vid 1854—1855 års riksdag den nya bränvinslagstiftningen behandlades, anfördes tvänne hufvudsakliga motiv för införande af bränvinsskatt: *det ena* i mera filantropiskt syfte, nemligen att minska konsumtionen af bränvin, och *det andra* att skaffa Staten förökade inkomster. Jag tror, att man numera temligen allmänt slagit in på den sistnämnda synpunkten, och den Kongl. Propositionen afser ock med den föreslagna förhöjningen i skatten ej annat än att fylla för handen varande statsbrist. Frågan blifver då den: kan man hoppas att med begagnande af denna utväg nå det åsyftade målet? Jag betvivlar det högeligen. Kunde den föreslagna skatteförhöjningen verka till stegring af bränvinspriset, så betvivlar jag ej, att resultatet skulle utfalla gynnsamt; men då detta pris, som tidtals varierar på 30 å 40 öre å kannan, hufvudsakligen beror på råämnenas högre eller lägre pris, så blir följden endast den, att den redan förut stora risk, hvarmed bränvinsbränningen är förenad, ytterligare ökas, och — ehuru jag, såsom sjelf bränvinsbrännare, möjligen kan anses tala i eget intresse, — tvekar jag icke att uttala den tanke, att enhvar, som är något mån

om sitt ekonomiska bestånd, skall betänka sig två gånger, innan han vågar bedriva för detsamma så vådlig handtering.

Jag anser sålunda 70 öre skatt å bränvinet vara den högsta som för Staten kan vara fördelaktig, och hvarje öre derutöfver motverka ändamålet, och fastän jag ej anser detta tillfälle vara det rätta att yttra sig öfver de olika förslag som blifvit väckta beträffande sättet att öka statsinkomsterna, så beder jag dock, att Utskottet ville taga dem i noga öfvervägande, ty det nu föreliggande må visserligen vara lämpligt att få statsregleringen till att gå ihop på papperet men kommer, jag är derom viss, icke att i sjelfva verket med ett enda öre öka Statens inkomster.

Friherre Sprengtporten: Man har såsom skäl för bränvinskattens höjande åberopat exempel från Finland och Norge om den skatt, som inom dessa länder blifvit lagd å bränvinstillverkningen; men som man icke tillika uppgifvit den införseltull, som der finnes å spritdrycker, anser jag de anförda exemplen föga eller intet bevisande. Om erfarenheten får gälla något — och något skall den väl gälla — böra väl de förminskade inkomster, som, sedan bränvinsskatten 1867 höjdes, Staten af densamma erhållit, tillräckligt ådagalägga, huru fåfängt det vore att hoppas på förökade statsinkomster, i fall densamma ytterligare ökades.

Öfverläggningen förklarades slutad, och den Kongl. Propositionen jemte yttrandena hänvisades till Bevillnings-Utskottet.

Grefve Hamilton, Henning: Den stora vigten och betydelsen af ett väl ordnadtt sjöförsvär har visserligen alltid varit erkänd, men det oaktadt måste vi förebrå oss att ej hafva deråt egnat all den uppmärksamhet, saken förtjenat. Vid innevarande riksdag synes en sträfvan till ett bättre hafva inträdt, och en allvarlig önskan att en gång se vårt sjöförsvär ordnadtt gifva sig till känna. Under sådana omständigheter är det önskvärdt, att våra åtgärder för detta viktiga ändamål icke blott blifva moget betänkta, utan ock att de måtte blifva såväl inom som utom landet rättvist bedömda; och är det från båda dessa synpunkter, som jag tager mig friheten att till Herr Chefen för Sjöförsvärs-departementet framställa tvänne frågor. Jag har redan till honom skriftligen aflemnat desamma och anhåller nu att få uppläsa så väl sjelfva frågorna som de motiv, hvilka framkallat dem.

Härefter uppläste Grefve Hamilton, Henning, följande skriftliga anförande:

Uti en i tidningen Aftonbladet för den 22 Januari införd uppsats angående *monitor-systemet* yttrar Herr John Ericsson: "att Svenskarne väl förstå de solida plåtarnes företräde, men att de ännu icke kunna förfärdiga sådana och derföre nöja sig med provisionela torn.

Att Motala verkstad redan år 1863, således innan våra monitorer John Ericsson, Thordön och Tirfing byggdes, kunde lemna pansarplåt

af 4 $\frac{1}{2}$ tums tjocklek, och redan långt före detta kunnat tillverka sådana af 9 tums tjocklek, är af verkstadens förtjenstfulle föreståndare, genom en i Aftonbladet för den 4 dennes införd artikel, upplyst. Den ena af de beskyllningar, Kapten Ericsson med ofvan anförda ord mot sine landsmän utkastat, och hvilken hufvudsakligen rör den tekniska konstfärdigheten inom hans gamla fädernesland, synes sålunda nöjaktigt vederlagd.

Den andra, vida svårare, återstår ännu att vederlägga eller åtminstone att så utreda, att ansvaret träffar den, som vederbör. Om vi nemligen känt, att de monitortorn, som här vore i fråga att byggas, endast voro provisionela, hade deras utförande varit oförsvarligt. Någon ursäkt skulle icke kunnat sökas deri, att plåtar till torn af tillräckligt fast konstruktion icke kunde inom landet tillverkas — äfven om detta varit förhållandet — ty om skyndsamhet var nödig, hade vi bort henta fullgoda plåtar från utlandet, der de med lätthet kunde erhållas, ock i annat fall uppskjuta tornens förfärdigande, till dess plåtar af nödig tjocklek kunde inom landet tillverkas. Det sämsta beslut, som kunnat fattas, hade varit att bygga provisionela torn, för att sedermera, genom deras förstärkande, med ökad kostnad ändock ofullständigt vinna ändamålet. Det synes mig därför vara af vigt att få utredt, om i sjelfva verket något berättigat Kapten Eriksson att införa andra folk, på sätt han sjelf förklarar sig hafva gjort, framställa oss såsom i så hög grad okloke, småaktige och vårdslöse om vårt försvar.

Att Riksdagen är utan skuld i det misstag, som blifvit begånget, är lätt att ådagalägga. Jag har noggrannt genomgått Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner för alla de sednare riksdagarne jemte dervid fogade Statsråds-protokoll, utan att jag deri funnit den ringaste antydning derom, att de arbeten, som för de åskade medlen skulle utföras, i ett eller annat afseende vore af provisionel beskaffenhet, så att nya anslag för deras försättande i fullgodt skick skulle erfordras. Ännu vid 1868 års riksdag yttrade Chefen för Sjöförsvars-departementet: "Att de redan byggda tornfartygen kunna på ett tillfredsställande sätt uppfylla sin bestämmelse, torde icke lida något tvifvel", (Bil. N:o 4 till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition N:o 1, sid. 5). Uti samma handling talar han visserligen om ett uppskof till den 1 Juli 1869 med aflemmandet af det under byggnad varande tornfartyget, "för att kunna verkställa försök till utrönande af möjligheten att erhålla ett ännu fullkomligare bygnads-materiel än det hittills begagnade", men detta bevisar ingalunda, att han ansåg något af hvad hittills blifvit utfördt såsom provisionelt. Tvärtom uttrycka hans ord en ovisshet om möjligheten att erhålla ett ännu fullkomligare byggnadsmateriel än det hittills begagnade — en möjlighet, som redan varit gifven, så vidt frågan endast varit att från England eller Amerika anskaffa tjockare plåtar, än dem som kunde vid Motala tillverkas, eller att vid Motala erhålla sådana af större dimensioner än de hittills begagnade. Vid 1869 års riksdag omnämner dåvarande Chefen för Sjöförsvars-departementet "den tjockare pansarbeklädnad, hvarmed de egentliga stridsfartygen sedan några år förses" (Bil. N:o 4 till Kongl. Maj:ts nådiga Proposition N:o 1, sid. 2), men det var så långt ifrån, att han

dermed ville upplysa Riksdagen om en svaghet hos våra redan färdiga monitorer, att då han i samma protokoll talat om behovet af kraftiga kanonbåtar och *starka monitorer*, tillägger han omedelbart derefter, att "vi nu ega tre af det sednare slaget, och en fjerde monitor är under byggnad." Föga mer än ett år har förflutit, sedan detta yttrande inför Konungen afgafs. Omöjligen kunde Riksdagen häraf draga den slutsats att våra monitorers viktigaste delar, de uti hvilka, för att begagna Herr Ericssons uttryck, deras "hjerna, hjerta och lungor" äro koncentrerade, endast voro provisionela anstalter, och, såsom sådana, afsedda att ersättas genom andra, så snart omständigheterna det medgäfv. Jag tror mig härmed hafva ådagalagt, att Riksdagen saknat all upplysning om våra monitor-torns egenskap af provisionela, och således icke kan drabbas af Herr Ericssons beskyllning.

På hvem hvilat då ansvaret? Afgörandet af denna fråga kan ej tillkomma mig; och det är just detta afgörande jag anhåller att få lägga i Herr Statsrådets och Chefens för Sjöförsvars-departementet händer. Det är nemligen icke blott förut allmänt känt, att John Ericsson blifvit rådfrågad rörande vår nyaste sjökrigsmateriel, utan ock nu af Herr Carlsund, som byggt våra monitorer, i hans ofvan åberopade uppsats offentligent vitsordadt, att dessa fartyg blifvit utförda "helt och hållet efter Kapten Ericssons ritningar och föreskrifter med blott en tums lamellerad plåt i så väl torn som sidopansar." Med anledning häraf tager jag mig friheten af Herr Chefen för Sjöförsvars-departementet begära ett svar å följande fråga:

Har Kapten Ericsson upplyst Regeringen derom, att de af honom föreslagna monitor-torn vore att betrakta endast såsom provisionela, och har Regeringen det oaktadt, af för Riksdagen okända skäl, anbefallt deras utförande?

Det torde vara obestriddigt, att om svaret på frågans första del utfaller jakande, allt ansvar på hvad som skett hvilat på Regeringen, väsendtligast på Chefen för Sjöförsvars-departementet, hvaremot man i annat fall måste bestrida Kapten Ericsson rätt att mot Svenskarne framkasta beskyllningen för ett oklokt förfarande, hvartill han ensam, eller, riktigare uttryckt, det på hans stora och välgrundade rykte hvilande förtroende, man egnat honom, varit vållande.

Ännu en fråga, äfven denna väsendtligen framkallad af Kapten Ericssons ofvanberörda skrift, måste jag tillåta mig, nemligen:

Kan Herr Chefen för Sjöförsvars-departementet gifva Riksdagen en betryggande förklaring, att våra monitorer genom tornens förstärkande blifva, i förhållande till konstens nuvarande ståndpunkt, fullgoda stridsfartyg, så att icke för sådant ändamål andra förändringar måste med den företagas och ytterligare kostnader å dem nedläggas?

Herr Kapten Ericsson låter förstå, att, såsom hans ord lyda: "en femton tums rundkula, fortskaffad af hundra skålpund krut, kan gå in genom den ena tornväggen och ut igenom den andra på de mindre monitorerna", d. v. s. torn sammansatta af elfva lager af en tums tjocka plåtar." Då det nu är känt, att spetskulans verkan under vissa förhållanden är ännu förfärligare än rundkulans, och att våra monitorers sidor, likasom tornen, äro byggda af endast en tums

lamellerad plåt, uppstår naturligen hos den med saken mindre hemmastadde en farhåga, att äfven dessa fartygs *sidor* endast äro provisionela, och att också *deras* förstärkande kan komma i fråga. Då detta emellertid icke kan ske, utan att högst betydligt öka monitorernes tyngd, hvarigenom deras redan alltför ringa fart skulle ytterligare förminsкас och möjligen framkalla nödvändigheten att förse dem med kraftfullare maskiner, såvidt utrymmet sådant medgifver — hvilket dock betviflas — har hos mig uppstått en tvekan, huruvida ej klokheten må bjuda att lemna våra monitorer i sitt nuvarande skick, då de i alla fall kunna vara för vissa ändamål användbara, och i stället använda alla de medel, som kunna till sjökrigsmaterielen anslås, till nybyggande af fullt tidsenliga fartyg. Måhända ligger häri ett misstag, men i sådant fall bör det lätt kunna häfvas, och är jag förvissad, att Kammarens öfrige ledamöter, lika med mig, skola med tacksamhet åhöra och villigt böja sig för de på sakkunskap och noggranna beräkningar grundade skäl för en motsatt mening, som kunna oss erbjudas.

Herr Statsrådet Friherre Leijonhufvud: Då nästa sammanträde kommer att upptagas af åtskilliga val, anhåller jag att i det derpå följande eller Onsdagen den 16 dennes få besvara Grefve Hamiltons interpellation. *Det* endast vill jag genast meddela, att Kaptenen Ericsson aldrig upplyst Regeringen om, att de ifrågavarande monitorstornen skulle vara provisionela, likasom att förmodligen ingen här i landet ansett eller ens nu anser, att så är förhållandet.

Herr von Koch uppläste följande skriftliga anförande:

Sedan Kongl. Maj:ts Proposition angående jernvägsbyggnader blifvit tryckt, anhåller jag att få begagna den rätt jag, före remissen den 27 sistlidne Januari, mig förbehöll, att, efter närmare granskning af denna nådiga Proposition, få dervid göra några anmärkningar.

Redan innan nämnda Proposition till Riksdagen ankom, tog jag mig friheten, att, under öfverläggningen angående anslagen till Sjette Hufvudtiteln den 24 Januari, yttra något angående jernvägsbyggnaderna. Jag har icke funnit anledning frångå, utan fastmera att vidblifva detta yttrande och hoppas, att icke alla Stats-Utskottets ledamöter alldeles förbiser detsamma, då jernvägsbyggnaderna der behandlas.

På grund af hvad jag *då* anfört eller antydt, och *då* jag anser, att för jernvägsbyggnad icke vidare böra upptagas *nya* statslån — de *gamlas* konvertering eller omsättning är en särskild fråga — utan strängt bör vidhållas den nuvarande Representationens hitills följda grundsats, så att hvarje statsreglering icke till jernvägsbyggnad anslår mera än omkring 3 millioner årligen, eller medeltalet af den *netto*inkomst man under tio år 1867—1876 trott sig kunna, af färdiga statsbanor, för statskassan beräkna;

då jag är öfvertygad derom, att Staten, som genom sin täflan på penningemarknaden sedan 1856 sannolikt uppbringat årsräntan här

i landet i medeltal med 1½ procent, om den dermed fortsätter skall hindra nästan alla näringsidkare, hvilka behöfva förlagskapital, att uthärda konkurrens på världsmarknaden med kapitalrikare länders;

da jag äfven anser, att, genom, *dels* det ofantliga belopp af 5,778,000 riksdalers ränta och amortering (annuiteter) endast på *hittills fonderade jernvägslån*, dertill vi redan nu måste skatta, *dels* de ännu odrägligare utgifter en, i kommunistisk riktning gående, tillämpning och tydning af fattiglagen medfört, jemte några tätt på hvarandra följda missväxtår, åtminstone landsbygdens näringsidkare icke nu kunna bära någon ökad skatt, utan att *äfven derigenom* och den betydliga andel dermed höga skatter och kommunalafgifter belasta produktionen och produkten, omöjliggöres vilkoret för täflan på världsmarknaden. — *billigt pris*;

da ökad beskattning i synnerhet måste vara betänkelig, ja nästan förskräcklig, när den äskas till ett ändamål, för hvars uppnående kostnaden ännu icke är beräknad och väl knappast än är beräknelig. nemligen för att skaffa Sverige ett jernvägsnät, hvars beskaffenhet icke är eller än kan bestämmas, men intresserade väl påfordra från Åreskutan, Gellivara, kanske Avasaxa till Carlskrona, Trelleborg och Warberg;

da härtill äfven kommer, att i den nådiga Propositionen nu väl endast äskas ökad skatt för *ökad ränteutgift af 300,000 R:dr å "upplåning" för Statens jernvägsbyggnader af 5,600,000 R:dr under åren 1870 och 1871*, men att deraf är tydligt att under, till en början, 6 år nya upplåningar med 4 millioner årligen äro tillämnade, samt nya skattebidrag till betalande af *ränta och amortering* å ytterligare 24 millioner, ligga uti den nådiga planen, utan att man dock härvid beräknat hvad för *enskilda banor* redan är lofvadt eller förespegladt; samt

da slutligen det torde vara behöfligt, innan de nya *bokföringsmetoderna* förvillat oss, skaffa de skattdragande en stadig *hållpunkt* och en fortfarande påminnelse derom, att "*jernvägstrafikmedlen*" numera blifvit upptagna såsom en till *Statskontoret* inflytande *ordinarie statsinkomst*, hvars öfverskott, utöfver *kostnaden för jernvägstrafiken*, man kanske för andra utgifter vill disponera och beräkna, ehuru jernvägarne ännu icke äro betalda, utan *Riksgälds-kontoret* årligen för de redan byggda måste till ränta och amortering utgifva omkring sex (6) millioner, hvilka hvar riksdag skola anskaffas medelst, bland annat, fortfarande hög tull på socker och kaffe, ja tull på — sill;

så anser jag fäderneslandets väl, Statens kredit och våra hufvudnäringars bestånd af mig påkalla det yrkande

att Riksdagen förklarar sig icke för åren 1870 och 1871 kunna bevilja till Statens jernvägsbyggnader mera än de af Kongl. Maj:t begärda belopp:

a) till fullbordande af nordvestra stambanan	2,760,000 R:dr och
b) till anskaffande af förökad materiel	. . . 250,000 „

Summa R:dr 3,010,000.

Under förutsättning, att hvar Riksdag fortfarande för jernvägarne icke anslår mera än den kalkylerade nettoinkomsten (under t. ex. tio år) och således tills vidare omkring 3 millioner, hemställer jag vörd-

samt ytterligare, det Riksdagen i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhåller:

att, på det *enskilda* jernvägars byggande icke må hindras, genom mer eller mindre grundad förhoppning i vissa orter, om anläggning derstädes af statsbanor, Kongl. Maj:t, när framställning sker i anledning af Rikets Ständers underdåniga skrifvelse den 12 Maj 1869, tillika i nåder tackes för Riksdagen tillkännagifva, om och hvilka statsbanor Kongl. Maj:t anser böra, under den närmaste tiden af 12 å 15 år byggas, utom den *östra* och den *norra*, samt hvilken *statsbana med afseende på fosterlandets försvar* Kongl. Maj:t anser vara *mest* nödig;

att Kongl. Maj:t, när berörda nådiga framställning sker, derjemte till Riksdagens vägledning tacktes i nåder förklara, huruvida icke, beträffande tiden och ordningen för jernvägars byggande, såsom statsbanor, eller med bidrag af *statsmedel*, borde fästas afseende, *näst* rikets försvar, *dels* å rättvisa mot beskattade, förut icke eller föga, med statsbidrag till jernvägar eller kanaler gynnade orter, *dels* ock å *rörelsens* och *näringsarnes behof*; den sannolikt blifvande större trafiken, och nettoinkomsten å livarje bana, samt om icke, vid bedömande af rörelsens verkliga behof och den sannolika "räntabiliteten", en temligen tillförlitlig måttstock vore det procent-belopp af anläggningskostnaden, dermed intresserade personer, på fullt betryggande sätt, utfästa sig att lemna bidrag, vare sig i penningar, byggnadsmaterialier, arbete eller *upplåtelse* af nödiga tomter och jord, hvilken *upplåtelse* väl åtminstone *alltid* och *ovilkorligen hårdanefter* borde ega rum, innan byggande af någon statsbana finge börjas; samt

att Kongl. Maj:t jemväl, när planen för jernvägarnes byggande franlägges, behagade, efter skedd utredning af vederbörande, i nåder förklara, huruvida, derest *nya lån* fortfarande anses böra upptagas, *både* till *statsbanor* och till understöd åt *enskilda banor*, sannolikhet förefinnes dertill, *de nya lånen möjligen* kunna ej blott *upptagas*, utan ock (medelst amortering) jemte ränta *betalas* genom påräkneliga tillgångar, och med undvikande af de så beskaffade ökade skatter, hvilka till äfventyrs *minska* belåtenheten och kanske t. o. m. den för vårt sjelfbestånd *oundgängliga kärleken* till fosterjorden, eller, derest Kongl. Maj:t godkänner den grundsats, att endast *netto*-inkomsten af redan byggda statsbanor bör användas till jernvägars nybyggnad. Kongl. Maj:t tacktes i nåder tillkännagifva, om någon olägenhet för Staten och försvarsverket kunde uppstå derutaf, att af de tills vidare ärligen beräkneliga 3 millionerna utginge i *främsta* rummet den andel af byggnadskostnaden, som redan har blifvit eller framdeles varder tillförsäkrad *enskildt* jernvägsbolag, och återstoden till fortsättning af statsbanor.

Beträffande Kongl. Maj:ts nådiga framställning angående upplåning af 40 millioner för jernvägsbyggnader, så är det en gifven följd af hvad jag här ofvan yttrat, att jag måste bestrida och på det uttryckligaste protestera mot all vidare upplåning för byggnad af någon, vare sig Statens eller enskild jernbana. Jag anser mig endast, på grund deraf att missräkningar skett angående *netto*inkomsterna åren 1867—1868 af statsbanorna, till en del sannolikt föranledda af missväxter och äfven dymedelst tynande näringar, böra göra undan-

tag för hvad som fordras till den under arbete varande nordvestra banans fullbordande, 2,760,000 R:dr.

Det nädiga förslaget att konvertera de två temporära lånen uti ett fonderadt statslån föreställer jag mig skola vinna bifall. Hela den upplåning hvilken, efter min tanke sålunda till och med år 1877 borde ega rum, skulle då blifva:

år 1870 eller 1871 för nordvestra stambanan . . .	R:dr	2,760,000.
„ 1870 för konvertering af 1867 års lån . . .	„	1,920,000.
„ 1871 „ „ d:o . . .	„	1,950,000.
„ 1872 „ „ d:o . . .	„	2,130,000.
„ 1876 „ „ af 1869 års lån . . .	„	1,000,000.
„ 1877 „ „ d:o . . .	„	1,000,000.
	R:dr	10,760,000.

Det är kanske på goda skäl icke uppgifvet under hvad form det tillernade stora *fonderade amorteringslånet* skulle upptagas. Sådant måste bero på flera omständigheter. Deribland anser jag *den* vara väsendtligast, om lånet blifver, med undantag af nämnda 2,760,000 R:dr, endast början till ett konverteringslån, för att å lämpliga tider kunna *nedsetta* räntan å förr upptagna dyra lån. Detta skulle jag anse särdeles lyckligt och jag tror, att *när* man blir öfvertygad derom, att Riksdagen *fast beslutat* att icke vidare öka statsskulden, åtminstone så länge freden fortfar, och då man vet att Regeringen gör allt för att undvika kriget, så kan det lagbundna fredälskande Sverige, när det endast har skuld för omkring 115 millioner nedlagda i jernvägar, få låna, på lika, om ej bättre vilkor än de flesta europeiska stater. Det vore en stor fördel om, sedan man icke ytterligare kan behöfva anlita Södra Tysklands lotteri och utlottningsmarknad, man kunde göra upplåningen på mera värdigt, mindre aleatoriskt sätt, eller såsom i England och Frankrike, genom försäljning af *ouppsägbara* inskriptioner eller heldre obligationer. Kunde man dervid, likasom i dessa båda länder, bestämma räntan å 3 procent, egde man städse en god och lättfattlig jemförelsegrund angående obligationernas värde både å den Svenska och å andra fondmarknader, för köpare och säljare. Franska 3-procents-räntan har, äfven under den, som man bör hoppas nu slutade, absoluta och krigiska perioden, sällan stått mycket under 67 det vill säga lemnat långifvarne 4½ procent. Stadgar sig den konstitutionela styrelseformen i Frankrike, stiger den sannolikt fortfarande, för att småningom närma sig det Engelska priset. Detta har de sednare tiderna sällan varit under 90. Långifvaren har der således nöjt sig med 3½:dels procents ränta å sina penningar.

Om vi ej upphöra med idkeliga nya lån, kan knappt någon beräkning göras, och då torde vi väl få betala 5 procent och bevilja kapitalrabatt enligt den nädiga Propositionen. Men *stadna vi nu med lånen* och bygga med Statens egna penningar, borde vi icke hafva sämre kredit än det oroliga, enväldiga Frankrike *hade*. Svenska Staten borde då *icke sälja* sina 3-procents-obligationer *under 67* det vill säga betala *högst* 4½ procent för lån, hvilka betalas när tillgångarne medgifva. Priset upprätthålles naturligtvis genom en till uppköp af obligationer afsatt amorteringsfond.

Konverteringen af äldre lån fordrar affärsvana och påpasslighet,

men grunden synes mig kunna blifva mycket enkel. Den kan t. ex. uppställas så, att, när Riksgälds-kontoret kan *sälja ouppsägbara* 3-procents-obligationer till 67 eller derutöfver för nominela 100, det vill säga icke för lån betalar mera än *högst* 4½ procent, och deremot kan *köpa eller tillbyta* sig utlottningsobligationer till sådant pris att de gifva Riksgälds-kontoret *högre ränta* än 4½ procent, så *kan* och *eger* (icke skall) Riksgälds-kontoret uppgöra dylika försäljningar, köp och företrädesvis utbyten af obligationer.

Tre-procents-obligationer gifva väl icke en så lätt, för *halfår*, delbar ränta som t. ex. 4 eller 6 procent. Men den har det stora företräde, som sagdt är, åtminstone på Engelska och Franska marknaderna, att vara så lätt jemförlig med dessa länders och blir väl ock snart den *internationela* statslåneräntan. Utställes obligationerna å 200, 400, 600, 800, 1,000 etc. francs eller karoliner, så blir halfårs-räntan respektive 3, 6, 9 och 15 francs eller karoliner — kanske kunde man ock låta köpare välja emellan ½-års och ¼ liqvider och utställa alla obligationer å udda hundra- eller tusental t. ex: 100, 300, 500, 700, 900, 1,100 uti francs eller karoliner, med tre kuponger för året att betalas hvardera med respektive 1, 3, 5, 7, 9 och 11 francs eller karoliner. En liten fördel vunnas häraf, *den*, att räntefbetalningar icke på en gång utginge till så stora belopp, och att kapitalister som köpa stora belopp troligen heldre taga ränta 3 än 2 gånger per år, då derpå uppstår en liten fördel, hvilken uti Riksgälds-kontoret, der penningar städse inflyta, troligen icke förorsakade märkbar ökad kostnad.

Uppå härefter gjord proposition blef detta anförande hänvisadt till Stats-Utskottet.

Anmälades och bordlades nedannämnda Utlatanden och Memorial, nemligen från

Lag-Utskottet:

N:o 3, i anledning af verkställd granskning af Riksdagens Justitieombudsmans embetsförvaltning;

N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om antagande af en författning angående ändring i konkurslagens stadganden om borgenärsed och ackord;

N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition med förslag till författning angående upphäfvande af frälsemäns och deras vederlikars rätt till särskildt forum i brottmål;

N:o 6, i anledning af väckta motioner om inrättande af förlikningskomitéer;

Kansli-Deputerade:

N:o 1, angående antagande af tjänstemän och vaktbetjening i Riksdagens Kansli;

N:o 2, angående åtgärders vidtagande till befordrande af skyndsammare tryckning utaf Kamrarnes protokoll m. m.

Härefter anmälde sig och yttrade:

Herr Fröman: Jag tillåter mig föreslå, att de i dag första gången bordlagda Betänkanden måtte sättas först på föredragningslistan till Lördagens sammanträde, och främst bland dem Kanslideputerades Utlåtande N:o 2. Tillika får jag anhålla, att Kammarens ledamöter ville taga kännedom om nämnda Utlåtande, så att detsamma kunde afgöras redan på Lördagen. På detta Utlåtande beror nemligen påbörjandet af protokollstryckningen, och skall den öfverklagade olägenheten af protokollens sena utgifvande kunna afhjelpas, måste deras tryckning börja så snart som möjligt.

Herr Grefven och Talmannen hemställde, huruvida Kammarerna, i enlighet med hvad Herr Fröman föreslagit, behagade besluta att å föredragningslistan för det blifvande sammanträdet nästa Lördag den 12 dennes uppföra näst efter de till samma dag utsatta valen de i dag för första gången bordlagda Utlåtandena och främst bland dem Kanslideputerades Utlåtande N:o 2; hvilket bifölls.

Justerades åtta protokollsutdrag för dagens sammanträde.

Kammarerna åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem
O. Brakel.